

KRİZ MÜDAHALELERİ, REKABET GÜCÜ VE İSTİHDAM

EFİL YAYINEVİ

KRİZ MÜDAHALELERİ, REKABET GÜCÜ VE İSTİHDAM

Çevirmen

Enes Işık

ULUSLARARASI ÇALIŞMA ÖRGÜTÜ
ARAŞTIRMA DEPARTMANI

KRİZ MÜDAHALELERİ, REKABET GÜCÜ VE İSTİHDAM

Genel Yayın Nu.: 299

ISBN: 978-605-2294-23-9

1. Basım, Mart 2019

EFLATUN Basım Dağıtım Yayıncılık Danışmanlık Yatırım ve Tic. Ltd. Şti.©2019

Efil©2019

Bu çalışmanın orijinal baskısı Uluslararası Çalışma Örgütü, Cenevre tarafından **CRISIS RESPONSES, COMPETITIVENESS AND JOBS** adıyla yayımlanmıştır. Copyright©2014. Uluslararası Çalışma Örgütü. Türkçe telif hakkı ©2018 Efil Yayınevi.

KRİZ MÜDAHALELERİ, REKABET GÜCÜ VE İSTİHDAM, ILO'dan izin alınarak Efil Yayınevi tarafından çevrilmiş ve yayımlanmıştır.

Birleşmiş Millet uygulamalarında da olduğu gibi ILO yayınlarındaki ifadeler ve herhangi bir ülke, bölge veya toprak veya bunların yöneticileri veya sınırlarına ilişkin burada gösterilenler Uluslararası Çalışma Örgütü'nün görüşlerini yansıtmamaktadır.

Araştırmalar ve diğer yazılarda sunulan görüşler tamamen yazarlarına aittir ve bunların yayımlanması Uluslararası Çalışma Örgütü adına burada ifade edilen görüşlerin onaylandığı anlamına gelmez.

Firma adları, ticari ürünler veya süreçlere yapılan atıflar Uluslararası Çalışma Örgütü adına bunların onaylandığını anlamına gelmediği gibi herhangi bir firma, ticari ürün veya süreçten söz edilmemesi bunların onaylanmadığı anlamına da gelmez.

Uluslararası Çalışma Örgütü, Türkçe çevirinin bütünlük ve geçerliliği ya da yanlışlık, hata ve ihmaller veya kullanımdan kaynaklanan sonuçlar konusunda sorumluluk kabul etmez.

Bu kitabın tüm hakları saklıdır.

Herhangi bir şekil ya da yöntemle çoğaltılamaz.

Sertifika Nu.: 12131

Kapak ve Sayfa Tasarımı: Aysu Alagöz

Baskı ve Cilt: Sage Yayıncılık Reklam Matbaa Sanayii ve Ticaret Limited Şirketi

Zübeydehanım Mah. Kazım Karabekir Cad. Uğurlu İş Merkezi 97/27 İskitler/Ankara

Matbaa Sertifika numarası: 14721

Telefon: 0312 341 00 05

EFİL YAYINEVİ

EFLATUN Basım Dağıtım Yayıncılık Danışmanlık Yatırım ve Tic. Ltd. Şti.

Bağcılar Mahallesi, Şemsettin Günaltay Caddesi, 283. Sokak,

Ata Apt. No: 9/7 06670 Çankaya/Ankara, Türkiye

Tel : (+90) 312 442 52 10

GSM : (+90) 541 232 00 96

Faks : (+90) 312 442 52 12

 www.efilyayinevi.com

 www.facebook.com/efilyayinevi

 twitter.com/efilyayinevi

 [instagram.com/efilyayinevi](https://www.instagram.com/efilyayinevi)

ÖNSÖZ

Bu çalışma Avrupa Komisyonu'nun İstihdam, Sosyal İşler ve Katılım Direktörlüğü ile ILO Araştırma Bölümü'nün ortaklaşa yürüttüğü bir projenin sonucudur.

Raporun amacı AB'nin rekabet gücü göstergelerinde meydana gelen eğilimleri değerlendirmek ve rekabet gücü yoksunluğunun yol açacağı dengesizlikleri ele almada öne çıkan politika seçeneklerini araştırmaktır. Bu rapor Avrupa'da meydana gelen krizin altında yatan temel nedenleri, krize yönelik müdahaleleri ve hem neden hem de tedavi olarak rekabet gücünün rolünü incelemektedir. Raporunda ayrıca finansal piyasalarla, çalışma dünyasıyla ve mal piyasalarıyla ilişkili fiyat esaslı ya da fiyat esaslı olmayan gelişmeleri kapsayan ve bütün bunların uzun dönemli sürdürülebilir bir büyümeye esas olduğu kapsamı belirleyen, rekabet gücüne yönelik daha geniş kapsamlı bir bakış açısı benimsenmektedir.

Raporu Marva Corley-Coulibaly, Tibor Hanappi, Takaaki Kizu, Stefan Küh, Giorgio Presidente ve Daniel Samaan; Marialaura Fino, Santo Milasi, Vincenzo Spezia ve Christan Viegelahn'ın katkılarıyla hazırlamıştır. Bu raporda ILO'nun Araştırma Bölümü Direktörü Raymond Torres'in ve ayrıca Duncan Campbell, Florence Bonnet, Veronica Escudero, Sameer Khatiwada, Catherine Seget ve Steven Tobin'in öneri ve yorumlarından önemli ölçüde faydalanılmıştır. Raporun editörlüğünü Marva Corley-Coulibaly yapmıştır.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖNSÖZ	v
ŞEKİL LİSTESİ	ix
TABLO LİSTESİ	xi
KUTU LİSTESİ	xiii
KISALTMALAR LİSTESİ	xv
SUNUŞ	1
1. BÖLÜM	
Euro Krizi, Rekabet Gücü ve Emek Piyasaları	5
Giriş	5
A. Rekabet Gücü ve Emek Piyasaları	7
B. Krizin Arkasındaki Dinamikler	21
C. Raporun Odak Noktası	32
Kaynakça	35
2. BÖLÜM	
Rekabet Gücü ve İstihdam	37
Giriş	37
A. Rekabet Gücü Kavramı	38
B. Geniş Kapsamda Rekabet Gücü Kavramı	56
C. Sonuç ve Politika Çıkarımları	66
Kaynakça	70

3. BÖLÜM

Küresel Değer Zincirinde Rekabet Gücü ve İstihdam	73
Giriş	73
A. Küresel Değer Zincirinde İstihdam Payı	74
B. İstihdam ve Yapısal Dönüşüm	85
C. İş Kaybına Neden Olan Faktörlerin Kompozisyonu: GEL Modeli	98
D. Dengeli ve Sürdürülebilir İstihdam Artışı	102
Ek-A	104
Kaynakça	107

4. BÖLÜM

Sosyal Koruma ve Rekabet Gücü	109
Giriş	109
A. Sosyal Politikalar ile Rekabet Gücündeki Ayrışma	110
B. Sosyal Koruma, Verimlilik ve Rekabet Gücü Arasındaki İlişkiler	126
C. Sosyal Korumanın Rekabet Gücünü Geliştirmek Üzere Yeniden Yapılandırılması	152
Ek-A	156
Kaynakça	158
Ek Bölüm GEL Modeli: Teknik Ayrıntılar	161
Kaynakça	166

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1.1	İşsizlik Oranları, 1990'lar, 2007, 2010, 2014	7
Şekil 1.2	Seçilen Bölge ve Ülkelerde Emek Verimliliğinde Meydana Gelen Artış	8
Şekil 1.3	Emeğin Nominal Birim Maliyeti (EBM), Verimlilik ve Çalışma Geliri, Yıllık Yüzdesele Büyüme Oranı, 1999-2012	10
Şekil 1.4	Seçilen Ülkelerde Reel Efektif Döviz Kuru Cinsinden Emeğin Birim Maliyeti (EDEBM), 1999-2013	11
Şekil 1.5	Kriz Öncesi (2007) İstihdam Oranları ve Küresel Rekabet Gücü Endeksi (GCI) (1- En Düşük; 7-En Yüksek)	13
Şekil 1.6	İstihdam Düzeyinde 2007'den 2013'e Meydana Gelen Artış ile 2007 GCI Arasındaki İlişki	18
Şekil 1.7	Bir Ülkedeki Ücretlerin Diğer Ülkenin Ücretleri Karşısında Göreli Olarak Azalmasının İhracatta ve İç Talepte Yarattığı Sonuçların Tahmin Edilmesi	21
Şekil 1.8	Euro Bölgesi'nde Yer Alan 12 Ülkenin Cari Hesap Durumu, 1999-2013	23
Şekil 1.9	Cari Hesabın Sektörlere Göre Yatırım ve Tasarruf Kompozisyonu, 2000-2007 Ortalaması	24
Şekil 1.10	Uzun Vadeli Uyumlandırılmış Faiz Oranları, Ocak 2008 - Haziran 2014	29
Şekil 1.11	2000-2007 ve 2011-2013 Dönemi GSYH'deki Ortalama Büyüme Oranlarının Kompozisyonu	30
Şekil 1.12	Tasarruf ve Yatırımların Cari Hesap Katkısında Meydana Gelen Değişim	31
Şekil 2.1	EU-15 ile Japonya, ABD ve BRIICS Ülkeleri Arasındaki Refah Farkı, 1995-2013	40
Şekil 2.2	Avrupa Ekonomilerindeki Refah Farkı, 1995-2013	41
Şekil 2.3	Refah Artışının Emek Verimliliğine ve Emeğin Kullanım Oranına Ayrıştırılması, 2006 ve 2009	43
Şekil 2.4	Emek Verimliliği ile Geniş Tanımlı Rekabet Gücü Göstergeleri Arasındaki Korelasyon (2013)	44
Şekil 2.5	Seçilen Ülkelerde Emek Verimliliğindeki Artış (Euro), 2000-2013	45
Şekil 2.6	Çalışılan Saat Başına Çıktı Miktarı, AB-15 Ülkeleri Karşısında ABD, 2001-2013 (Endeks: 2000=1)	46
Şekil 2.7	Emeğin Nominal Birim Maliyeti'nde Meydana Gelen Artış ile Kişi Başına GSYH Miktarında Meydana Gelen Artış, 2000-2012	51
Şekil 2.8	Fiyat Rekabet Edebilirliği ile Dış Ticaret Dengesi Arasındaki İlişki, 2006-2012	53
Şekil 2.9	Fiyat Rekabet Edebilirliği ile İhracat Artışı Arasındaki İlişki, 2006-2012	54
Şekil 2.10	Dış Ticarete Konu Tarım Dışı Sektörlerde Emeğin Nominal Birim Maliyeti, 2000-2011 (Endeks: 2000=1)	55
Şekil 2.11	AB-28 Ülkelerinde Sektörel İstihdam Düzeyindeki Eğilimler, 1991-2013 (İstihdam Payı Endeksi)	63

Şekil 2.12	AB'de Yıllık Ortalama Verimlilik ve İstihdam Artışı, 2007-2012	65
Şekil 2.13	Dışa Açıklık ve Yeniden Eğitim Programları	67
Şekil 3.1	AB-15 Ülkelerinde Küresel Değer Zinciriyle İlişkili Faaliyetlerin Payındaki Değişim, 2000-2007	77
Şekil 3.2	Kalan AB Ülkelerinde Küresel Değer Zinciriyle İlişkili Faaliyetlerin Payındaki Değişim, 2000-2007	78
Şekil 3.3	AB'de Euro Cinsinden Saatlik Emek Maliyeti Farklılıkları, 2004-2013	83
Şekil 3.4	Küresel Değer Zinciriyle İlişkili İmalat ve Hizmet Faaliyetlerindeki Değişim, 2000-2007	84
Şekil 3.5	Anı Yükseliş ve Düşüşlere Konu Olan Özel Sektörler, 2001-2013	89
Şekil 3.6	Sektörel İstihdam Yapısının Ekonomik Büyümenin Yavaşlama ve Hızlanma Potansiyeli Üzerindeki Etkisi, AB-28 Ülkeleri, 1987-2011	92
Şekil 3.7	OPQR Sektörlerinde İstihdam Değişikliği ve Toplam İstihdam Değişikliği, 2008-2013	95
Şekil 3.8	İstihdam Artışı ve Seçili Hizmet Sektörlerinde Emeğin Birim Maliyeti (%)	96
Şekil 3.9	Küresel Değer Zinciriyle İlişkili İstihdam Payı ve 2007'den 2011'e Değişimi (%)	97
Şekil 3.10	İstihdamı Yönlendiren Temel Faktörler	100
Şekil 3.11	İhracat Yapılan Ülkeleri Çeşitlendirmenin İşsizlik Üzerindeki Hafifletici Etkisi	104
Şekil 4.1	Sosyal Koruma Harcamaları AB-27, 2007 (% GSYH)	113
Şekil 4.2	İstihdam ve Yoksulluktaki Azalma AB-27 (2007)	116
Şekil 4.3	Sosyal Koruma Ödemeleri AB-27, 2007 (% GSYH)	117
Şekil 4.4	Ters Yoksulluk Oranlarındaki Değişim ile İstihdam Oranlarındaki Değişim (2007-2012)	124
Şekil 4.5	Dış Ticarete Açılmanın İç Ekonomi Üzerindeki Etkileri	130
Şekil 4.6	Brüt Piyasa Gelirlerindeki Eşitsizlik ile Krizden Önceki ve Sonraki Dönemdeki Yeniden Dağılım Miktarı	132
Şekil 4.7	Sosyal Koruma Harcamaları ve Yeniden Dağılım Miktarı, 2007 (Gini Katsayısındaki Yüzdelerdeki Değişim Miktarı)	133
Şekil 4.8	Sosyal Koruma Harcamaları ve Yeniden Dağılım Miktarı, 2012 (Gini Katsayısındaki Yüzdelerdeki Değişim Miktarı)	134
Şekil 4.9	Krizden Önceki ve Sonraki İstihdam Oranları ile Toplam Emek Maliyetleri	135
Şekil 4.10	Ailedeki İkinci Gelir Sahiplerine Yönelik İstihdam ve Marjinal Vergi Oranları	136
Şekil 4.11	Yaşlara Göre İstihdam Oranları ve Birincil Gelir Sahiplerine Yönelik Marjinal Vergi Oranları (2012, %)	138
Şekil 4.12	Toplam Emek Maliyeti ve Sosyal Güvenlik Katkıları (2012)	139
Şekil 4.13	Verimlilik Düzeyi ve Sosyal Koruma Harcamaları	143
Şekil 4.14	Sosyal Güvenlik Katkıları ve Vergi Gelirlerinin GSYH Payı (Sol) Sosyal Güvenlik Harcamalarının GSYH Payı (Orta) İstihdam ve Eşitsizlik (Sağ)	148
Şekil 4.15	Avrupa İşsizlik Sigortası'nın Bulunmadığı Durumlarda İşsizliğin Negatif Arz ve Talep Şoklarına Verdiği Tepki	155

TABLO LİSTESİ

Tablo 1.1	Ortalama İstihdam Oranı ile GCI Göstergeleri Arasındaki İlişkiyi Modelleyen Regresyonun Sonuçları	15
Tablo 1.2	AB-28 Ülkelerinin İstihdam Oranlarında Krizden Sonra Meydana Gelen Gelişmeler	16
Tablo 2.1	Rekabet Gücüyle İlgili Başlıca Endeksler	57
Tablo 2.2	Rekabet Gücünün Farklı Ölçütlerine Göre Ülke Sıralamaları (2006-2012 Ortalaması)	58
Tablo 2.3	Spearman'ın Rekabet Gücünün Farklı Ölçütlerine Uygulanan Sıralama Korelasyon Katsayısı	61
Tablo 2.4	Seçilen Ülkelerde Tarım ve Gayrimenkul Dışı Özel Sektör Payında Meydana Gelen Değişim (%), 2001-2011	64
Tablo 3.1	İhracatın Büyümeye Katkısı ve Dış Ticaret Dengesindeki Değişim, 2000-2007	86
Tablo 3.2	Küresel Değer Zinciriyle İlişkili İstihdamın Faktörlerine Yönelik Tahminler	106
Tablo 4.1	Krizden Sonraki Politika Değişimleri	119
Tablo 4.2	İlgili GCI Göstergelerine Yönelik Sıralamalar (Sıralamalarda 2006'dan 2013'e Meydana Gelen Değişim Parantez İçerisinde Gösterilmektedir)	149
Tablo 4.3	Avrupa'da Kriz Sonrası Dönemde Refah Harcamalarının Büyüklüğü Sabitken GCI Göstergeleri ile Verimlilik Arasındaki Koşulsuz ve Kısmi Korelasyon Katsayıları	150

KUTU LİSTESİ

Kutu 1.1	EDEBM	12
Kutu 1.2	Ortalama İstihdam Oranı ile GCI Göstergeleri Arasındaki Korelasyon	14
Kutu 1.3	Ücretlerin Azalması ve Toplam Talep	20
Kutu 1.4	Finansal Entegrasyonun Ekonomik Sonuçlarına İlişkin Neoklasik Tahminler	27
Kutu 2.1	Rekabet Gücü Kavramının Dünü ve Bugünü	39
Kutu 2.2	Avrupa ile ABD Arasındaki Sürekli Verimlilik Farkı	48
Kutu 3.1	Küresel Değer Zinciriyle İlişkili Faaliyetlerin Miktarını Hesaplamak	75
Kutu 3.2	Merkez ve Doğu Avrupa Ülkelerinin Avrupa İçindeki Değer Zincirine Dahil Olması	79
Kutu 3.3	AB Ülkelerinde Ekonomik Büyüme ve Sektörel İstihdam Dinamikleri	91
Kutu 3.4	Tarihsel Şokların Bileşenlerine Ayrılması	99
Kutu 4.1	Avrupa Sosyal Modeli	112
Kutu 4.2	Krizeye Yönelik Müdahaleler	120
Kutu 4.3	Dış Ticarete Açılmanın Eşitsizlik Üzerindeki Etkileri	129
Kutu 4.4	BRICS Ülkelerinde Sosyal Koruma	146

KISALTMALAR LİSTESİ

5-NMS	Five “New” EU Member States Czech Republic, Hungary, Poland, Slovakia and Slovenia
ABGFN	Austria, Belgium, Germany, Finland and the Netherlands
ABI	Associazione Bancaria Italiana (Italian Banking Association)
ADEDY	Greek Civil Servants’ Union
AKAGE	Insurance Fund for Generations Solidarity
AMECO	Annual Macro-economic database
ANIA	Associazione Nazionale fra le Imprese Assicuratrici (National Association of Insurance Companies)
AR	Autoregressive
AVC/CSC	Algemeen Christelijk Vakverbond/Confédération des Syndicats Chrétiens (Confederation of Christian Trade Unions)
BRICS	Brazil, Russia, India, China and South Africa
BRIICS	Brazil, Russia, Indonesia, India, China and South Africa
CBA	Collective bargaining agreement
CE4	Czech Republic, Hungary, Poland and the Slovak Republic
CEACR	ILO Committee of Experts on the Application of Conventions and Recommendations
CEE	Central and Eastern Europe
CEPR	Centre for Economic Policy Research
CEPYME	Confederación Española de la Pequeña y Mediana Empresa (Spanish Confederation for Small and Medium Enterprises)
CGIL	Confederazione Generale Italiana del Lavoro (General Confederation of Italian Workers)
CICOPA	International Organisation of Industrial, Artisanal and Service Producers’ Cooperative
CISL	Confederazione Italiana Sindacati Lavoratori (Italian Confederation of Workers’ Trade Unions)
CPI	Consumer Price Index
DSGE	Dynamic Stochastic General Equilibrium
EC	European Commission
ECB	European Central Bank
ECl	Economic Complexity Index

EDB	Ease of Doing Business
EEC	European Economic Community
EIB	European Investment Bank
EIRO	European Industrial Relations Observatory
EKAS	Pensioner's Social Solidarity Allowance
EL.STAT.	Hellenic Statistical Authority
EMU	Economic and Monetary Union
EPL	Employment protection legislation
EPLex	ILO Employment Protection Legislation Database
ESEE	National Confederation of Hellenic Commerce
ESM	European Social Model
ESRI	Economic and Social Research Institute
ETAA	Insurance Fund for Independent Professionals
ETEA	Unified Auxiliary Insurance Fund
ETEAN	Hellenic Fund for Entrepreneurship and Development S.A.
ETUI	European Trade Union Institute
EU	European Union
EUI	European Unemployment Insurance
FGB	Fondazione Giacomo Brodolini
FOND-ICO	Fund-of-Funds of Official Credit Institute
GCI	Global Competitiveness Index
GDP	Gross Domestic Product
GEL	Global Economic Linkages
GENOP-DEI	General Federation of Employees of the National Electric Power Corporation of Greece
GIIPS	Greece, Ireland, Italy, Portugal and Spain
GIPS	Greece, Ireland, Portugal and Spain
GSEE	Greek General Confederation of Labour
GSEVEE	Hellenic Confederation of Professionals, Craftsmen and Merchants
GVC	Global Value Chain
HIVA	Research Institute for Work and Society, Catholic University of Leuven
ICT	Information and Communication Technology
ICTWSS	Database on institutional characteristics of trade unions, wage setting, state intervention and social pacts

---

IILS	International Institute for Labour Studies
IKA-ETAM	Social Insurance Institute - General Employees' Fund of Greece
ILC	International Labour Conference
ILO	International Labour Organization
IMD	International Institute for Management Development
IMF	International Monetary Fund
ISCED	International Standard Classification of Education
ISER	Institute for Social and Economic Research
IT	Information Technology
IZA	Institut zur Zukunft der Arbeit (Institute for the Study of Labor)
KEAO	Social Security Contributions Collection Centre of Greece
KELA	Kansaneläkelaitos (Social Insurance Institution of Finland)
MARF	Mercado Alternativo de Renta Fija (The Alternative Bond Market)
MNE	Multinational Enterprises
MSEPC	Memorandum of Understanding on Specific Economic Policy Conditionality
MSME	Micro, small and medium enterprise
MVA	Manufacturing value added
NACE	Statistical Classification of Economic Activities in the European Community
NAIRU	Non-accelerating inflation rate of unemployment
NGCA	National General Collective Agreement
NRP	National Reform Programme
OAED	Manpower Employment Organization
OAEE	Social Security Organization for the Self-employed
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
OECD	STAN OECD Structural Analysis database
OEK	Workers' Housing Organization
OGA	Agricultural Insurance Organization
OKE	Economic and Social Council of Greece
OMED	Greek Mediation and Arbitration Service
PPP	Purchasing Power Parity
RCI	Regional Competitiveness Index
REER	Real Effective Exchange Rate
ROW	Rest of the World
SSC	Social Security Contributions

TLC	Total Labour Costs
ULC	Unit Labour Costs
VAR	Vector auto-regression
VAT	Value-added tax
WCY	World Competitiveness Yearbook
WEF	World Economic Forum
WIOD	World Input-Output Database

SUNUŞ

Büyük bir çoğunluk rekabet gücü yetersizliğini birkaç Avrupa ülkesindeki yüksek işsizlik ve zayıf ekonomik büyümenin arkasındaki temel faktör olarak yorumlamaktadır. Bununla ilişkili olarak rekabet gücü sorunlarıyla nasıl başa çıkılacağına yönelik farklı görüşler ifade edilmiştir. Sorun, rekabet gücü sorunun döviz kuru değişiklikleri ile ele alınamayacağı Avrupa bölgesinde özellikle çapraşık bir durumdadır.

Bu raporun temel amacı daha çok ve daha iyi iş yaratarak rekabet gücünü geliştirmeye dayanan, bulgulara dayalı politika seçeneklerini irdelemektir.

Krize müdahale önlemi olarak maliyet rekabetine odaklanılmasının asıl nedeni başta Almanya ve krizin vurduğu Yunanistan, İrlanda, İtalya, Portekiz, İspanya arasında olmak üzere emeğin birim maliyeti farklılıklarının Avrupa içindeki ülkeler arasında artmasıdır. Emeğin birim maliyetinde meydana gelen artış ihracat kapasitesinin sınırlanmasından, cari açığın genişlemesinden, ekonomik büyümenin zarar görmesinden ve kamu borçlarının artmasından sorumlu tutulmuştur. Sonuç olarak krizin vurduğu ülkeler rekabet gücünü ve dış dengeyi onarmak düşüncesiyle mali konsolidasyon ve iç devalüasyon (*internal devaluation*) önlemlerine başvurmuştur.

Emek maliyeti önemli bir etken olsa da iç devalüasyona dayanan bir politika stratejisinin önemli kısıtları bulunmaktadır. Öncelikle emek maliyetleri üretim maliyetlerinin ve genel olarak rekabet gücünün sadece kısmi bir bölümünü oluşturmaktadır.

Aslına bakılırsa daha yüksek bir maliyet rekabetinin ihracat kapasitesi üzerindeki etkisine yönelik bulguların AB için kısıtlı olduğu görülmektedir. Örneğin 2006 ve 2012 yılları arasında imalat sektöründe emeğin birim maliyetinin azaldığı AB ülkelerinin (örneğin İrlanda ve Polonya) ihracat düzeyi, emeğin birim maliyetinin arttığı ülkelerin (örneğin Almanya ve Hollanda) ihracat düzeyi karşısında zorunlu olarak yükselmemiştir. Ayrıca emeğin birim maliyetinin benzer oranda yükseldiği ülkeler (örneğin Danimarka ve İspanya) ihracat düzeylerini yukarı çekme kapasitesi bakımından birbirlerinden önemli ölçüde farklılaşmışlardır. Bu nedenle maliyet avantajına dayanan rekabet gücü ile ihracat arasındaki

ilişki maliyetle ilişkili olmayan faktörlerin önemli ölçüde belirleyici olduğunu önerir bir biçimde belirsizdir.

Bunlara ek olarak bu raporun amaçlarına dönük olarak yapılan simülasyonlar emeğin gelirinde meydana gelen azalmanın yarattığı olumsuz etkinin daha yüksek bir ihracatın ve rekabet gücündeki gelişmeyle ilişkili daha yüksek bir emek talebinin yarattığı olumlu etkiye ağır bastığını göstermektedir. Ayrıca ücret kısıtlarının bütün ticaret ortakları arasında simetrik olarak ortaya çıkması durumunda rekabet gücü de artmamakta ve dolayısıyla olumsuz etkiler ağırlaşmaktadır. Sadece emek maliyetlerini düşürmeye yönelik bir stratejinin uzun vadede, yüksek büyüme görünümüne sahip yeni faaliyetlere yapılacak yatırımları ve bu faaliyetlere duyulan talebi engelleyerek yapısal dönüşüm sürecini baltalama riski bulunmaktadır.

Daha temel olarak maliyette rekabet edebilirlik rekabet gücünün sadece bir yönüdür ki rekabet gücü ekonomilerin büyüme, değişimi kucaklama ve şokları dizginleme kapasitesi olarak anlaşılmaktadır. Yeni teknolojilerin kullanımı, işletme ağlarının varlığı, reel ekonominin ihtiyaçlarına karşı duyarlı sağlam bir kredi sistemi, nitelikli ve verimli işgücü geniş anlamdaki rekabet edebilirlik için hayatidir.

Bu raporun bulguları mal piyasalarına müdahale etmenin rekabet gücünü geliştirmeye dönük potansiyel bir politika stratejisi olduğunu önermektedir. Öte yandan, iş dünyasına yönelik daha az engelin bulunması rekabeti artırmakta ve dolayısıyla tekel rantlarını ve etkinsizliklerini azaltmaktadır. Yenilikçi bir iş çevresini desteklemek ekonominin ihracattaki çeşitliliği, farklılaştırmayı ve niteliği artırmasına olanak tanımakta, dolayısıyla ekonominin dış şoklara karşı kırılganlığını azaltarak makul iş fırsatlarını arttırmaktadır. Bu rapor için hazırlanan simülasyonlar ihracat yapılan ülkelerin çeşitlendirilmesinin ve ihraç edilen malların farklılaştırılmasının faydalarının önemli boyutlara ulaşabileceğini göstermektedir.

Rekabetçi bir ekonominin verimli yatırımları teşvik eden ve kolaylaştıran işlevsel bir finans piyasasına, şirketlerin kurulmasını ve büyümesini kolaylaştıran bir iş ortamına, daha dinamik mal piyasalarına olanak tanıyan iyi tasarlanmış bir rekabet politikasına, istihdam ile gelir artışını temin etmek üzere toplumsal diyaloga ihtiyacı bulunmaktadır.

Bu rapor ayrıca iyi planlanmış sosyal politikaların rekabet gücünün fiyatla ilişkili olmayan unsurları için temel olduğunu da keşfetmektedir. Sosyal politikalar ile verimlilik arasındaki bağlantılara daha yakından

---

bakıldığında makroekonomik düzeydeki bulgular sosyal politikalar (bu politikalara ilişkin çeşitli göstergelerle) ile verimlilik arasında güçlü korelasyonlar bulunduğunu göstermektedir. Belirli programların iyi tasarlandığı durumda istihdamı ve üretimi nasıl artırabileceğini gösteren mikroekonomik bulgular bu gözlemi desteklemektedir.

Kriz başta bazı Avrupa ülkelerinde olmak üzere sert konsolidasyon önlemlerinin uygulamaya konularak müdahale edildiği mali baskıları artırmıştır. Bu durum hem çevre ülkelerin toplam talep düzeyinde beklenmeyen bir düşüşe yol açmış hem de uzun vadede rekabet gücünün artması için temel olan sağlık ve eğitim gibi sosyal politika alanlarına yapılan yatırımların düşmesine neden olmuştur. Aktif emek piyasası politikaları, işyeri eğitimi ve çalışanların yaşam süresi boyunca nitelik düzeyinin geliştirilmesi gibi politikalar kısa vadede emek piyasasının işlevselliğinin geliştirilmesinde ve küresel ekonomik krizin uzun süreli beklenmeyen sonuçlarıyla mücadele edilmesinde muhtemelen en etkili stratejilerdir.

Krize yönelik mevcut müdahale biçimi bazı ülkelerin toplam talep düzeyi üzerinde olumsuz etkileri olan önlemler uygulamaya koymuş olması bakımından asimetriktir. Ne var ki, diğer Avrupa ekonomilerinde bu politikaların karşısı genişleyici bir maliye politikası da uygulanmamıştır.

“Komşuyu batırma” ile sonuçlanan politikaları engelleyen Avrupa çapındaki bir ücret koordinasyonunu da içeren daha simetrik bir kriz müdahalesinin ve krizin daha az etkilediği ülkelerdeki genişletici maliye politikalarının bu nedenle krizin yarattığı sonuçları yatıştırma ve ekonomik büyümeyi teşvik etme potansiyeli bulunmaktadır.

Öte yandan daha simetrik bir yaklaşım mali koordinasyona yönelik daha büyük çabaları da gerektirebilir. Bu bağlamda Avrupa Komisyonu derinlikli ve gerçekçi bir Ekonomik ve Parasal Birlik’e yönelik eylem planında bir reform gündemi ortaya koymuştur. Gündemin yapı taşlarından birisi mali ve ekonomik birliği derinleştirmek ve AB’nin sosyal yönünü güçlendirmektedir. Mali koordinasyonun artmasının demokratik hesap verilebilirliği de artırmasının kaçınılmaz olacağı açıktır. Bahsedilen reform gündemi Avrupa ülkelerinin rekabet gücünün artırılmasına dönük yeni politika seçenekleri de sunmaktadır.

Bu raporda yer alan analiz artan mali koordinasyonun potansiyel etkilerine dönük başka bulgular ortaya koymak ve Avrupa’da bir yeniden dağılım mekanizmasının hayata geçirilmesinin büyüme ve istihdam

üzerinde ne tür etkiler yaratacağını simüle etmek için Küresel Ekonomi Mekanizması (*Global Economic Linkages - GEL*) modeli üzerine yapılandırılmıştır. Bahsedilen etkinin ne kadar büyük olacağı uygulanan programın içeriğine bağlı olsa da modelden elde edilen simülasyon sonuçları mali bir koordinasyonun Avrupa'nın rekabet gücünü geliştirirken krizin olumsuz ekonomik etkilerini nasıl yumuşatabileceğini de göstermektedir.

---

1. BÖLÜM

EURO KRİZİ, REKABET GÜCÜ VE EMEK PİYASALARI

GİRİŞ

Neredeyse bütün göstergelerin de işaret ettiği gibi finansal krizin ilk etkilerinin hissedilmesinden altı yıl sonra AB'deki emek piyasalarının büyük bir çoğunluğunda süregiden bir performans düşüklüğü bulunmaktadır. Yakın tarihli veriler işsizliğin (özellikle de genç işsizliğin) uzun vadeli işsizlik düzeyi ve işgücüne katılmayan nüfusun toplam nüfusa oranı olarak faal olmayan nüfus miktarı ile birlikte yükseldiğini göstermektedir. İstihdam oranı AB ekonomilerinin büyük bir çoğunluğunda hala kriz öncesi seviyesine dönememiş, 2008 krizinin başlangıcından bu yana 6 milyona yakın iş kaybedilmiştir¹. Mali konsolidasyon politikaları kaybedilen işleri geri getirmede ya da ekonomiyi yeniden rayına sokmada herhangi bir etkinlik gösterememesi nedeniyle üç büyük ekonomide (Fransa, Almanya ve İtalya) büyümenin daralması bu politikaların gevşetilmesi gerektiğine yönelik — belli başlı siyaset kurumları arasında da— giderek büyüyen bir fikir birliği doğurmuştur.

Krize ilişkin bugüne kadar uygulanan — iş çevresini geliştirmeye yönelik emek piyasası reformları, kamu personelinin maaşlarının azaltılması ve sosyal harcamaların kısılması gibi — siyasi önlemler iç devalüasyona (*internal devaluation*) odaklanmıştır. Böylesi bir yaklaşım krizden ciddi bir şekilde etkilenen çoğu ülkede krizin, rekabet gücünün kaybedilmesi nedeniyle doğduğuna yönelik değerlendirmelerden kaynaklanmaktadır. Örneğin Sinn'in (2011) yorumu aşağıdaki gibidir:

Ücret ve fiyatlar krizi takip eden dönem boyunca aşırı bir şekilde yükseldiğinden bu ülkelerin rekabet gücü de önemli oranda

---

¹ İstihdam oranlarının kriz öncesi hızıyla büyümeye devam etmiş olabileceğini göz önüne alındığında iş kaybı — bu durumda 14,4 milyon — daha da fazladır.

aşınmıştır. Krizden kurtulması için PIGS ülkelerinin (Portekiz, İrlanda, Yunanistan ve İspanya) reel anlamda fiyat düşürmesi, yani katı kemer sıkma önlemleri anlamına gelen, sosyal dokuyu geren ve ciddi siyasi çekişmelere neden olan sancılı bir süreç olarak ticaret ortakları karşısında ücret ve fiyat kırması gereklidir.

Ülkelerin uluslararası ticarete katılma yeterliliğine odaklanan böyle- si bir yorum, rekabet gücüne ilişkin “makroekonomik yaklaşım”ın tipik bir örneğidir. Bu rapor rekabet gücünün farklı yorumlarını karşılaştırarak yurttaşlarının refah ve esenliğini artırmada ülkelerin yeterliliğini vurgu- layan daha kapsamlı bir tanımın yanında durmaktadır. Bu türden geniş kapsamlı bir yorum, rekabet gücü üzerine yapılan siyasi tartışmalarda ih- mal edilmesi olası olan, yüksek düzeyde verimli işgücünü destekleyecek ve başarılı bir verimlilik dönüşümü sayesinde ekonomiyi yönlendirecek emek piyasalarından ve sosyal politikalardan oluşan farklı boyutları vur- gulamaktadır.

Bu bölümde yapılan analizler Euro bölgesindeki krizin bir rekabet gücü probleminden kaynaklanmadığını ileri sürmektedir. Aslına bakılırsa istikrarsızlığın kökeninin, bir dizi ülkede dengesiz ve istikrarsız bir büyü- me görünümüne yol açan ortak para birimiyle ilgili gelişmelerde yattığını gösteren önemli miktarda bulgu vardır. Dolayısıyla ekonomiyi yeniden canlandırıp daha istikrarlı bir büyüme ve istihdam yörüngesine taşımada alternatif seçenekler üretmek gerekmektedir.

Ancak bütün bunlar AB'nin — ve özellikle bazı çevre ülkelerinin — bir rekabetçilik problemi yaşamadığı anlamına gelmez. 2.bölümde de kap- samlı bir şekilde tartışıldığı gibi asıl sorun, ihracat kapasitesinin prob- lemin sadece bir boyutunu içerdiği, bu nedenle yalnızca görelî fiyat ve maliyete odaklanmayan daha kapsamlı bir yaklaşımın gerekli olduğudur. Bu türden bir yaklaşım, uzun dönemli sürdürülebilir bir büyüme için son derece ihtiyaç duyulan talebin, yatırımın ve diğer harcamaların tetiklen- mesi; AB'nin dört bir yanında yoksulluğun azaltılması ve sosyal sürdü- rülebilirlik konularında da yansımaları olan Sosyal Avrupa Modeli'nin (*European Social Model – ESM*) yeniden canlandırılması konularını kap- samaktadır.²

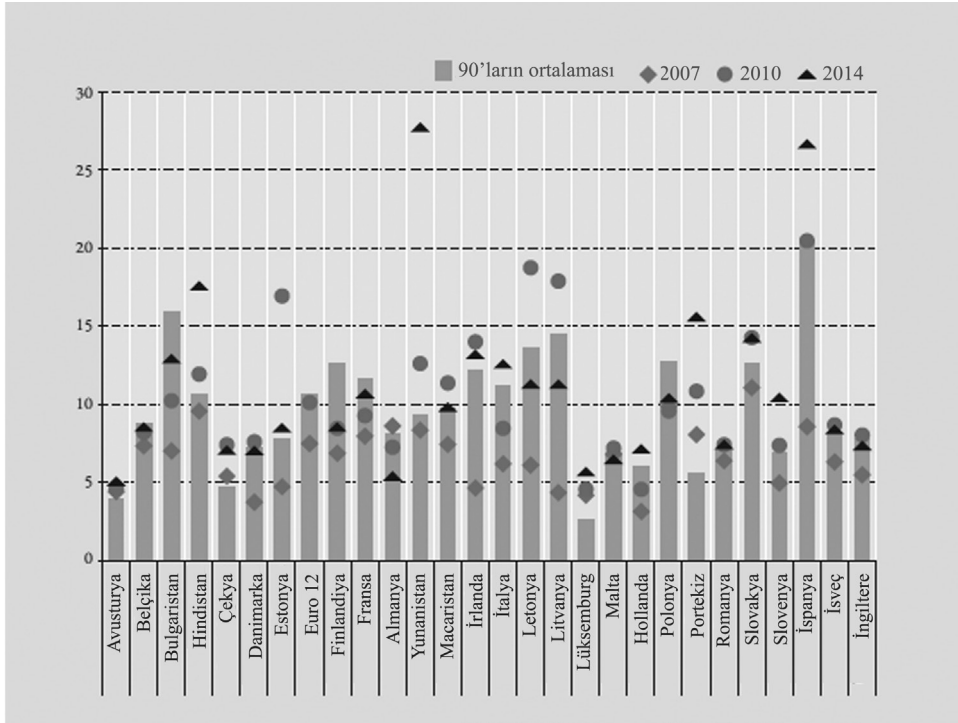
2 Hemerijck and Vanderbrouke, 2012.

A. REKABET GÜCÜ VE EMEK PİYASALARI

28 AB ülkesine ilişkin işsizlik oranları Şekil 1.1'de sunulmuştur.³ Grafik, krize giden süreçte ve krizin az sonrasında AB ülkelerinin büyük bir çoğunluğunda işsizlik oranlarının 1990'ların işsizlik oranı ortalamalarından daha düşük olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Bu durum emek kullanım oranlarının uzun vadeli normalin üstünde olduğunu göstermektedir. Belli başlı ülkelerde istihdamdaki güçlü büyüme ağırlıklı olarak inşaat, toptan ve perakende satış gibi büyük balonlara sahip sektörlerle bağlantılı olmuştur. Bu özellikle sermaye akışının daha az verimli, ancak daha kârlı sektörlerle aktığı çevre ülkeler için geçerlidir.

Sekil 1.1 İşsizlik Oranları, 1990'lar, 2007, 2010, 2014

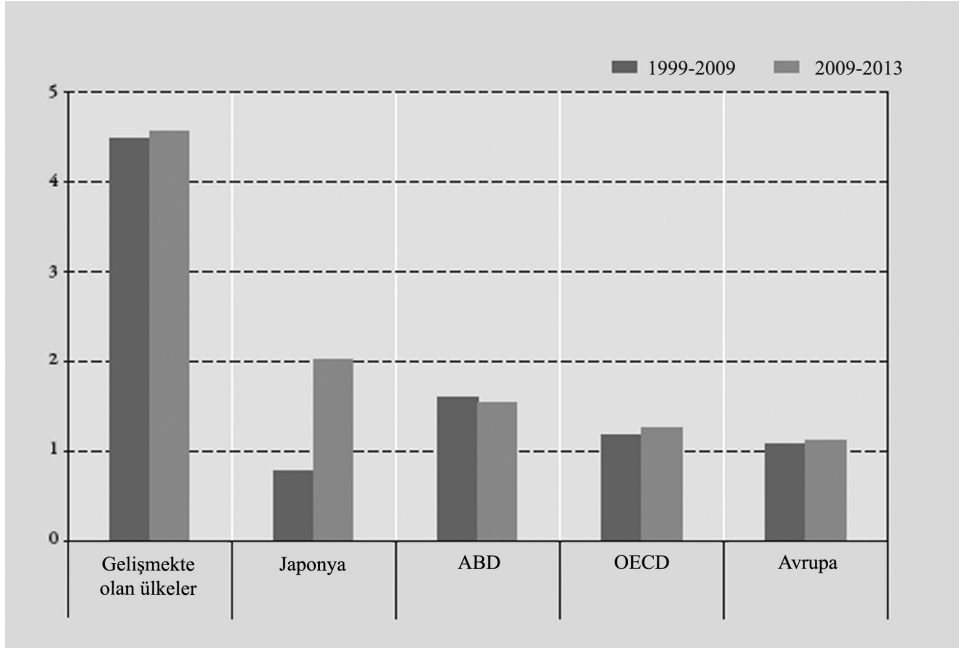
Kaynak: ILO, Trends Econometric modeli, 2013-2014 AB-12 verileri için Eurostat'tan faydalanılmıştır.

3 Raporla yapılan incelemeler mümkün durumlarda AB-28'e dayansa da kullanılabilir verilerin durumu nedeniyle bu her zaman için geçerli olmayabilir.

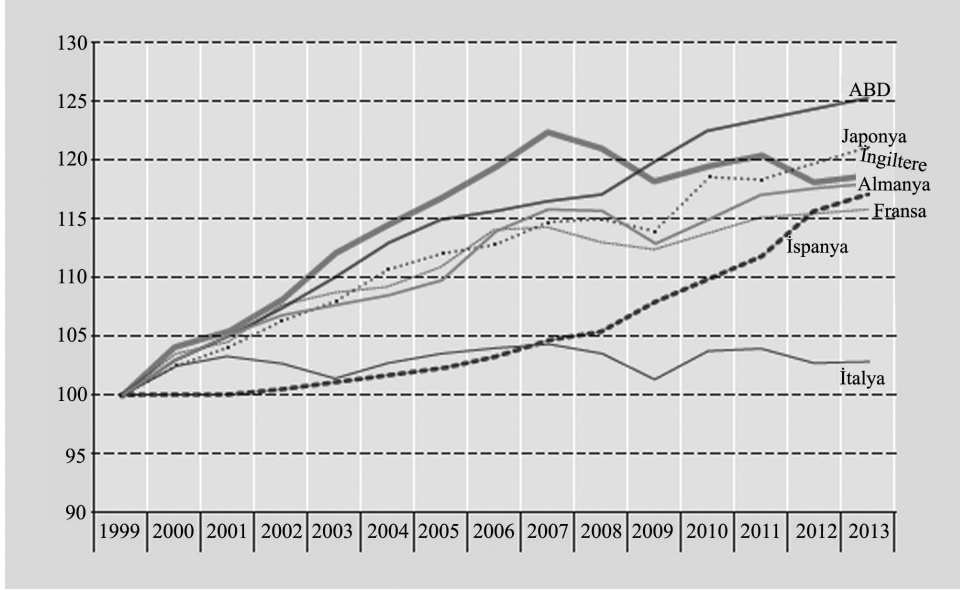
Ağır bir hızda ilerleyen verimlilik artışı ve emek maliyetlerindeki yükseklik bütün bunların sonucunda krizin temel nedenleri olarak algılanmıştır. 1999 ile 2009 arasında AB ülkelerinin verimlilik artışı, ABD'den ve OECD ülkelerinden %1 daha düşük bir oranda, %5 düzeyinde gerçekleşmiştir (Şekil 1.2, panel A). Krizin kendisini göstermesiyle birlikte Avrupa'nın verimlilik artışı durağan seyretmeye başlamış, buna rağmen Avrupa ile ABD ve diğer gelişmiş ülkeler arasında verimlilik performansında görülen farklılıklar sürüp gitmiş, hatta kısmen genişlemiştir. Bu durumla ilgili ileri sürülen argümanlardan biri ABD'deki firmaların Avrupa'dakilerden daha teknoloji yoğun olması, bir diğeri ise ekonominin iniş trendine girdiği dönemlerde ABD'nin emek piyasalarının, işgücü düzeyini uyarlamada firmalara imkân tanıyan daha esnek bir yapıya sahip olmasıdır (bkz. 2.bölüm).

Şekil 1.2 Seçilen Bölge ve Ülkelerde Emek Verimliliğinde Meydana Gelen Artış

Panel A: Emek verimliliğindeki bölgesel büyüme
(Çalışan kişi başına GSYH, yıllık yüzdesel büyüme)

Panel B: Seçilen ülkelerde emek verimliliği endeksi

Kaynak: Conference Board Total Economy veritabanına dayalı ILO Araştırma Birimi verileri

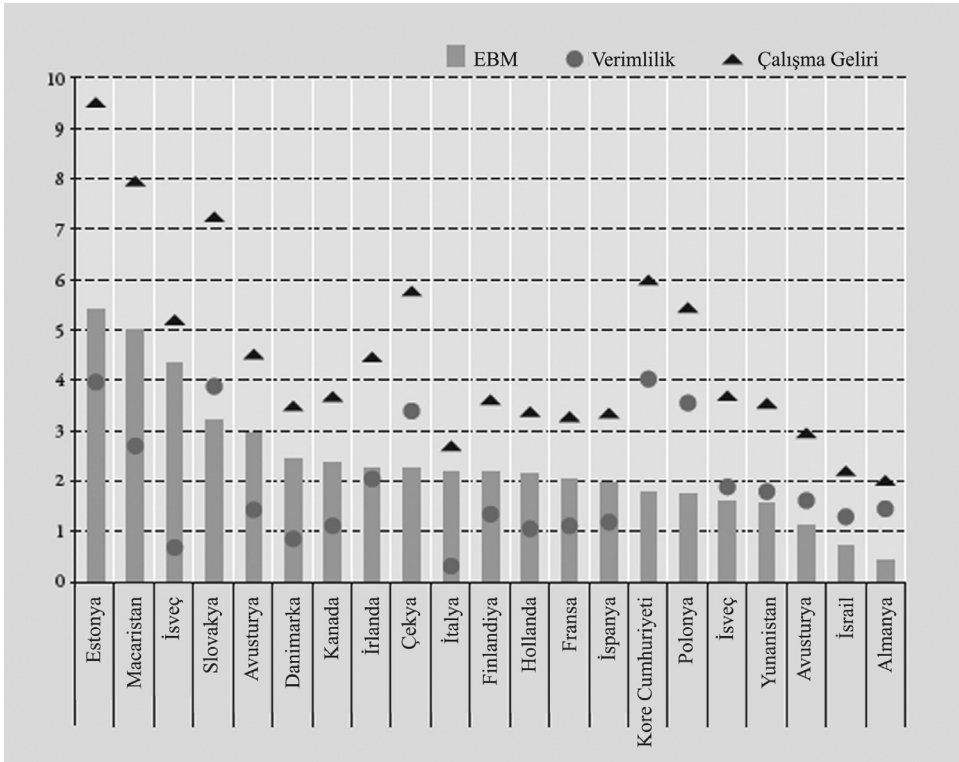
Verimlilik bakımından AB'nin kendi içinde de dikkate değer farklılıklar vardır. İtalya ve İspanya gibi ülkeler krize giden süreçte Almanya ve Fransa'dan daha düşük bir verimlilik düzeyi kaydetmişlerdir (Şekil 1.2, panel B). İspanya 2008'i takip eden dönem boyunca verimlilikte çarpıcı bir artış göstermiş olsa da bu durum, başlıca çalışma saatlerindeki azalmanın GSYH'deki azalmadan daha hızlı olmasıyla sonuçlanan işten çıkarmalardan ve yeniden yapılanma sürecinden kaynaklanmıştır.

Verimlilikteki dalgalanmalar açık bir biçimde emeğin birim maliyetine de yansıtıldığından —başlangıçta düşük bir düzeyde olsa da — emeğin birim maliyeti bütün Avrupa ekonomilerinde fiilen yükselmiş (Şekil 1.3), sonuç olarak krizin başlangıç evresince emeğin birim maliyeti Yunanistan, İrlanda, Portekiz ve İspanya'da; Fransa ve Almanya'da olduğundan çok daha çarpıcı bir biçimde artmıştır. Bu eğilim 2010 sonrasında saat başı ortalama ücretlerde yapılan ani kesintilerle dengelenmiştir.

Rekabet gücüne ilişkin daha kapsamlı ölçütler yüksek istihdam oranlarıyla ilişkilendirilir...

Yukarıdaki analize rağmen ülkelerin farklı alanlarda uzmanlaşmış olmasını, ihracat kompozisyonundaki çeşitliliği ya da mal ve hizmetlere ilişkin uluslararası talepte gözlemlenen farklılıkları dikkate almadığından tek başına emeğin birim maliyetini rekabet gücünün bir göstergesi olarak kullanmak yanıltıcı olur. Ayrıca emeğin birim maliyetine ilişkin göstergeler, ihracatlarının büyük bir kısmını Euro bölgesinin dışına yapan ülkelerin maliyet açısından rekabet güçlerinin büyük ölçüde Euro kurundaki dalgalanmalara bağımlı olduğu gerçeğini dikkate almaz. Etkatif reel döviz kuru cinsinden emeğin birim maliyeti bu eksikleri tamamlar ve dolayısıyla maliyet rekabetini ölçmede daha kapsamlı bir gösterge olduğu söylenebilir (Bkz. Kutu 1.1).

Şekil 1.3 Emeğin Nominal Birim Maliyeti (EBM), Verimlilik ve Çalışma Geliri, Yıllık Yüzdese Büyüme Oranı, 1999-2012

Kaynak: OECD verimlilik istatistiklerine dayalı ILO Araştırma Birimi verileri